

УДК: 619:616.9- :638.15

ҚУЁН ГЎШТИНИНГ ВЕТЕРИНАРИЯ САНИТАРИЯ ЭКСПЕРТИЗАСИ

Хушназарова Моҳигул Илхомовна

Тадқиқотчи

Самарқанд давлат ветеринария медицинаси, чорвачилик ва биотехнологиялар
университети 3 - босқич талабаси.

E-mail: xushnazarovamohigul@gmail.com

Расулов Уткир Илашович

Илмий раҳбар

Самарқанд давлат ветеринария медицинаси, чорвачилик ва биотехнологиялар
университети доценти в.в.б., ветеринария фанлари доктори

E-mail: rasulovutkir@gmail.com

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада қуён гўштини ветеринария санитария жиҳатдан истеъмолга яроқли ёки яроқсиз эканлигини органолептик ва лаборатория шароитида текшириш усуллари бўйича маълумотлар келтирилган.

Калит сўзлар: қуён, чорвачилик, тармоқ, ранги, парҳез, Ph реакция.

VETERINARY SANITARY EXPERTISE OF RABBIT MEAT

ABSTRACT

This article provides information on methods of orgoleptic and laboratory testing of rabbit meat for consumption from a veterinary sanitary point of view.

Key words: rabbit, husbandry, network, color, diet, Ph, reaction.

КИРИШ

Республикада чорвачилик қишлоқ хўжалигининг етакчи соҳаларидан бири бўлиб, аҳолини асосий озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашда алоҳида ўринга эга. Қуёнчилик чорвачилик соҳасининг қолаверса қишлоқ аҳолиси учун озиқ-овқат ва даромад олишнинг муҳим манбаига айланиб бормоқда. Озиқ-овқатга талаб ортиб бораётган ушбу кунларда мазкур соҳа самарадорлигини ва рақобатдошлигини янада ошириш вазифаси муҳим аҳамият касб этади. Қуён гўшти таркибидаги ёғ биофаол модда жароҳатларни даволайди, юмшатувчи, кичима ва аллергияга қарши восита сифатида қўлланилади. Гўшт йўналишидаги қуён болалари 60-70 кунлигида, гўшт-мўйна йўналишида эса 3-5 ойлигида сўйилади. Ҳар бир она қуёндан бир йил давомида 5-6 марта бола олиш мумкин. Бу эса 70-80 кг гўшт ва 25-30 дона сифатли мўйна демакдир [3].

Мавзунинг долзарблиги. Қуён гўшти жуда мулойим, хуштаъм ҳисобланиб, парранда гўштига нисбатан тўлиқ қийматли оксилларга бой, чўчқа гўштига нисбатан эса сув миқдори ҳам, қуруқ моддаси ҳам кўп. Қуён гўшти соғлиқ учун фойдали бўлиб, бошқа гўшtlардан таъми ва парҳез хусусиятлари билан тубдан фарқ қилади. Қуён гўштининг биологик қиймати, юмшоқлиги ҳамда ёғ ва холестерин моддасининг камлигини ҳисобига аллергия, гипертония, ошқозон-ичак, меъда, ўт-пуфак, жигар хасталигига чалинган беморларга истеъмол қилиш тавсия этилади. Қуён гўшти, айниқса, тўлақийматли оксил моддасига эҳтиёжи бўлган мактабгача ёшдаги болалар, ўсмирлар, эмизикли аёллар, кексалар учун фойдалидир. Қуён гўштида натрий миқдори парранда гўштига нисбатан 2,7 марта кам. Бу гўштининг шифобахшлигига сабаб бўлади. Қуёнларнинг тирик вазнига нисбатан гўштида мускул толаси 70%, суяк ва тоғайлар 13-36% ни ташкил этса, бу курсаткич қорамоллар гўштида 42-50% ва 18-30% ни ташкил этади. (1 жадвал).

1-жадвал**Қуён гўштининг ёшига қараб кимёвий таркиби**

Қуён гўштининг тури	Оқсил миқдори	Ёғ	Азотсиз экстрафаол моддалар	Сув	100 гр к/кал
Юқори семизликдаги катта ёш қуён	21,5	9,8	0,8	66,7	182
Ўртача семизликдаги 8- ойлик қуён	22,6	2,3	2,3	69,6	159
Ўртача семизликдаги 4- ойлик қуён	21,7	3,3	2,2	72,5	128

Тадқиқот мақсади. Тажрибадаги 10 бош қуён гўштини оргонолептик ва биокимёвий усулларда текшириш.

Текшириш материаллари, усуллари ва натижалари. Тажриба материали сифатида, Ургут тумани “Мақсудабону Бизнес Сервис” Х/Кдан келтирилган 10 бош қуён гўшти намуналари олинди. Текшириш Самарқанд давлат ветеринария медицинаси чорвачилик ва биотехнологиялари университетининг Ветеринария диагностикаси ва озиқ-овқат хавфсизлиги факультетига қарашли “Ветеринария санитария экспертизаси” кафедраси илмий лабораториясида олиб борилди.

Олинган гўшт намуналари дастлаб оргонолептик усулларда текширилди. Гўшт ранги оқиш – қизғиш рангда бўлиб, ўзига хос хидга эга эканлиги аниқланди.

Олинган гўшт намуналаридан экстракт тайёрлаб олиш учун ҳар бир намунадан 25 грамдан гўшт олиниб, ёғдан, пайдан ва суякдан ажратилди, кейин 40-50 бўлакга бўлиниб, 250 мл ҳажмли колбага солинди. Бу колбага 100 мл дистилланган сув қуйилиб, яхшилаб аралаштирилди. Бу аралашма 15 дақиқадан сўнг (шу орада 3 марта қўзғатилди) қоғоз филтрдан ўтказилиб, филтрланди. Шу тариқа тайёрланган экстрактдан гўштнинг Ph миқдорини

аниқлашда фойдаланилди. Водород иони концентрациясининг кўрсаткичини аниқлашда Макро-Михаелис шкаласидан фойдаланилди ва 6 хонали кампоратор ёрдамида аниқланди. Кампораторнинг иккинчи рақамли пробиркасига 2 мл текширилаётган гўшт экстрактидан қўйилди ва бунга яна 1 мл индикатор (паранитрафинол эритмасидан), 4 мл дистилланган сув қўшилди, биринчи, учунчи, пробиркаларга 2 мл дан гўшт экстракти ва 5 мл дистилланган сув қўшилди, бешинчи рақамли пробиркага фақат 7 мл сув қўйилди. Кампораторни тўртинчи ва олтинчи хоналарига Макро-Михаелис шкаласида жойлашган, ранг иккинчи пробиркага ўхшаш пробиркалар таққослаб танланиб олинди, бу танланган пробиркаларда Ph кўрсаткичи кўрсатилган. Текширилаётган гўшт намуналарининг Ph кўрсаткичи 5,8-5,9 оралиғидалиги аниқланди.

Пероксидаза реакцияси. Текширилаётган гўшт намуналаридан тайёрланган филтратдан 2 мл пробиркага олиниб (бу филтрат 1:4 нисбатда тайёрланган) 5-6 томчи 0,2 % бензидиннинг спиртли эритмаси қўшилди ва яхшилаб аралаштирилди, сўнгра 3 томчи 1% ли перикс водород эритмаси томизилди. Гўштнинг таркиби ва сифати яхши бўлганлиги учун пробиркадаги эритманинг таркиби 1-10 сония давомида рангги кўкимтир – кўк рангга кирди. Реакция натижаси мусбат ҳисобланди.

Формалин реакцияси: (Г.В. Колоболоцкий усули бўйича) Гўшт намунаси ёғидан ва бириктирувчи тўқималаридан ажратилди. Тоза гўшт намунасида 10 грамм олиниб, қайчи билан майдаланди, кейин эса ховончага жойланди ва устига 10 мл физиологик эритма, 10 томчи 0,1 % ли ишқор эритмаси томизилади. Гўшт ховончада яхшилаб эзилди. Натижада ҳосил бўлган аралашма (бўтқа) шиша таёкча ёрдамида колбага солинди ва қайнаш даражасигача қиздирилди. Колба оқиб турган водопровод суви ёрдамида совутилди ва нейтраллаш учун 5 томчи 5% ли шавел кислотаси томизилди, кейин эса қоғоз филтритдан ўтказилиб филтирланди.

Тайёрланган гўшт экстрактидан пробиркага 2 мл солиниб, устига 1мл нейтрал формалин қўшилди. Формалинни нейтраллаш 0,1 нормал ишқор ёрдамида амалга оширилди. Бир қисмидаги 0,2% нейтрал ва метил кўки эритмаси ранги бинафшадан кўк рангга ўтганлиги тажриба давомида кузатилди. Демак бу реакция натижаси мусбат. Бундан шуни хулоса қилиш мумкинки, олиб келинган гўшт наъмуналари истеъмолга яроқли эканлиги аниқланди. (2 жадвал).

2-жадвал

Қуён гўштini текшириш натижалари

Гўшт намуналари	Гўштнинг Ph кўрсаткичи	Пероксидаза реакцияси натижаси	Формалин реакцияси натижаси филтрат:
1-намуна	5,80	Кўк +	Тиниқ
2-намуна	5,81	Кўк +	Тиниқ
3-намуна	5,83	Кўк +	Тиниқ
4-намуна	5,84	Кўк +	Тиниқ
5-намуна	5,81	Кўк +	Тиниқ
6-намуна	5,90	Кўк +	Тиниқ
7-намуна	5,90	Кўк +	Тиниқ
8-намуна	5,85	Кўк +	Тиниқ
9-намуна	5,83	Кўк +	Тиниқ
10- намуна	5,87	Кўк +	Тиниқ

ХУЛОСА

Шундай қилиб, Ургут тумани “Мақсудабону Бизнес Сервис” х/кдан келтирилган 10 бош қуён гўшти намуналари органолептик ва биокимёвий усулларда текширилганда истеъмолга яроқли эканлиги аниқланди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати: (REFERENCES)

1. Давлатов, Р. Б., & Хушназаров, А. Х. (2022). ҚУЁН ЭЙМЕРИОЗИ ЭПИЗООТОЛОГИЯСИ ДАВОЛАШ ВА ПРОФИЛАКТИКА ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ. AGROBIOTEKNOLOGIYA VA VETERINARIYA TIBBIYOTI ILMIY JURNALI, 181-184.
2. Даминов, А. С., Хашимов, Б. С., & Хушназаров, А. Х. (2018). ЭПИЗООТОЛОГИЯ И ЛЕЧЕНИЕ ПАРАМФИСТОМАТОЗА КРУПНОГО РОГАТОГО СКОТА. In Современное состояние, традиции и инновационные технологии в развитии АПК (pp. 76-83).
3. Р.И.Рўзиев ва бошқалар. Томорқа ва ер эгалари учун куён боқиш бўйича ўқув-услубий қўлланма. Тошкент, 2019 йил.
4. Расулов, О., Илёсов, З., Суюнов, Р., Расулов, Ш., & Хушназарова, М. (2022). Vozorlardagi go 'shtning yangiligini aniqlash usullari. Перспективы развития ветеринарной науки и её роль в обеспечении пищевой безопасности, 1(2), 132-136.
5. O'G'Li, R. Q. Z., & Isoqulova, Z. X. (2021). Qishloq xo 'jalik hayvonlarining trematodozlari haqida ma'lumot. Science and Education, 2(12), 97-101.
6. С.М.Муродов. Ветеринария–санитария экспертизаси. Дарслик. Самарқанд, 2006 йил.
7. Т.Остонақулов ва бошқалар. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ветеринария-санитария экспертизаси, қайта ишлаш технологияси, гигиенаси ва стандартизатсияси. Ўқув қўлланма. Самарқанд, “Зарафшон” нашрети, 2013.-400 б.
8. Худойбердиевич, Х. А., Хушназарова, М. И., & Исоқулова, З. Х. (2022). ҚУЁН ЭЙМЕРИОЗИНИНГ ТАРҚАЛИШИ, ДИАГНОЗИ, ДАВОЛАШ ВА ОЛДИНИ ОЛИШ. RESEARCH AND EDUCATION, 1(9), 245-249.
9. Хушназаров, А. Х. (2022). ОБЗОР ЛИТЕРАТУРНЫХ ДАННЫХ ПО ХИМИОТЕРАПИИ И ХИМИОПРОФИЛАКТИКИ ЭЙМЕРИОЗА КРОЛИКОВ. PEDAGOGS jurnali, 23(2), 83-86.
10. Хушназарова, М. И., Расулов, У. И., & Исакулова, З. Х. (2022). СОВРЕМЕННЫМ И ПЕРСПЕКТИВНЫМ МЕТОДАМ ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF THEORETICAL & APPLIED SCIENCES, 3(2), 81-84.